

Заходи із захисту довкілля в документації конкурсних торгів

Відповідно до пункту 3 частини 2 статті 22 та пункту 4 частини 3 статті 38 Закону України «Про здійснення державних закупівель» (далі — Закон) технічні, якісні характеристики предмета закупівлі повинні передбачати необхідність застосування заходів із захисту довкілля.

Як свідчить практика, замовники по-різному підходять до виконання вказаної вимоги Закону. Деякі конкретно та в максимальному обсязі визначають, які саме заходи із захисту довкілля мають бути вжиті учасниками конкурсних торгів. Деякі обмежуються однією вимогою, наприклад, найчастіше застосовують — дотримання вимог чинного законодавства із захисту довкілля. Значна частина замовників перекладає свій обов'язок визначення заходів з охорони довкілля на учасників конкурсних торгів, зазначаючи в документації лише те, що технічні та якісні характеристики предмета закупівлі повинні передбачати необхідність застосування заходів із захисту довкілля або що учасники повинні застосувати заходи із захисту навколишнього середовища, й зобов'язуючи учасників подати у складі пропозиції конкурсних торгів довідку про те, яких заходів вони вживатимуть, надаючи можливість вільно та на свій вибір їх визначати.

Приклади вимог щодо необхідності застосування заходів із захисту довкілля, які встановлюють замовники в документації конкурсних торгів (за результатами аналізу документації конкурсних торгів)

«При виконанні днопоглиблювальних робіт, що є предметом закупівлі, учасник повинен дотримуватися вимог чинного законодавства із захисту довкілля».

«На запропонований товар під час його транспортування, виробництва тощо повинні застосовуватися заходи із захисту довкілля, передбачені законодавством України. Технічні, якісні характеристики товару за предметом закупівлі повинні відповідати встановленим/зареєстрованим чинним нормативним актам чинного законодавства (державним стандартам, технічним умовам), які передбачають застосування заходів із захисту довкілля».

При закупівлях обладнання для автоматизованої системи обслуговування пасажирів приміського залізничного транспорту з монтажними та пусконаладжувальними роботами, закупівлях виробів текстильних готових для домашнього господарства

(постільна білизна, ковдри, штори, гардини, скатертини, рушники) знаходимо вимогу, що «предмет закупівлі (продукція, тара, пакування, транспортування, послуги, роботи і т. п.) не повинні завдавати шкоди навколишньому середовищу і передбачати заходи щодо захисту навколишнього середовища».

У документації на закупівлю виробів текстильних готових для домашнього господарства (наволочки, простирадла, ковдри напіввовняні) і одягу робочого, чоловічого [костюми (куртка і брюки) польові] замовник зазначив: «При здійсненні учасником будь-яких заходів, пов'язаних з виконанням своїх обов'язків з постачання замовнику зазначеного в даній документації конкурсних торгів предмета закупівлі, повинні застосовуватися заходи щодо захисту навколишнього середовища, передбачені законодавством України та/або міжнародним законодавством для даного типу предмета закупівлі».

У документації про закупівлю робіт з капітального ремонту мосту через річку включено вимоги щодо проведення заходів щодо захисту навколишнього середовища, а саме:

«не допускати розливу нафтопродуктів, масел та інших хімічних речовин на ґрунт, асфальтове покриття;

при експлуатації автотранспорту викид відпрацьованих газів не повинен перевищувати допустимі норми;

не допускати складування сміття в несанкціонованих місцях;

економно використовувати воду;

компенсувати шкоду, заподіяну в разі забруднення або іншого негативного впливу на природне середовище».

Але доволі поширеною є і практика, коли замовники в документації конкурсних торгів взагалі не зазначають жодних вимог щодо необхідності застосування заходів із захисту довкілля. Хоча слід зазначити, що, крім формальної вимоги, яка має стосуватися будь-якої закупівлі, є предмети закупівлі, при придбанні яких встановлення екологічних вимог є необхідним. Насамперед це стосується будівельних робіт, при проектуванні та виконанні яких потрібно передбачати необхідні заходи для мінімізації негативного впливу на навколишнє середовище, недопущення забруднення повітря й води, ерозії ґрунту, **знищення рослинного покриву, диких тварин.**

При повному або частковому копіюванні чи цитуванні будь-якої інформації з порталу "Радник у сфері публічних закупівель" ви зобов'язані вказувати джерело інформації (ст. 176 ККУ). Джерело:

https://radnuk.com.ua/praktyka_zakupivel/praktika-oskarzhennja/zahody-iz-zakhystu-dovkillia-v-dokumentatsii-konkursnykh-torhiv/

Контактні дані: +38 (044) 451-85-71 | radnukdz@gmail.com

Труднощі при встановленні вимог необхідності застосування заходів із захисту довкілля

Виконання вимоги Закону щодо необхідності застосування заходів із захисту довкілля в технічних та якісних характеристиках предмета закупівлі нерідко викликає в замовників та учасників процедур закупівель деякі складнощі та навіть порушення чинного законодавства у сфері державних закупівель. Тож розглянемо найбільш часті проблемні питання, які виникають під час встановлення вимоги щодо необхідності застосування заходів із захисту довкілля.

Заходи із захисту довкілля визначають залежно від специфіки предмета закупівлі. Так, наприклад, можуть бути визначені вимоги щодо застосування екологічно безпечних технологій, матеріалів, заходів із переробки та утилізації упаковки, у разі закупівлі робіт — виконання заходів, передбачених проектом відповідно до розділу ОВНС (оцінка впливів планованої діяльності на стан навколишнього середовища) проектної документації тощо.

Важливим моментом у встановленні вимоги щодо застосування заходів із захисту довкілля є спосіб документального підтвердження такого застосування. Крім встановлення можливості власного зобов'язання учасника щодо дотримання вказаної вимоги в довільній формі, можуть бути подані документи інших організацій та установ.

Виходячи з рішення Постійно діючої адміністративної колегії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері державних закупівель від 27.08.2012 № 866-р/пк-ск, у деяких випадках такими документами можуть бути:

оригінал або нотаріально завірена копія Висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи на товар, виданого Міністерством охорони здоров'я України;

копії екологічних сертифікатів якості ISO 14001:2004, завірені мокрою печаткою виробника товару або печаткою офіційного представника виробника в Україні (сертифікати мають бути чинними станом на дату розкриття пропозицій конкурсних торгів);

будь-який інший документ, який, на думку учасника, підтверджує застосування заходів із захисту довкілля.

Приклади типових дискримінаційних вимог необхідності застосування заходів із захисту довкілля

Іншим важливим моментом при встановленні вимог щодо необхідності вжиття заходів є дотримання принципу недискримінаційності учасників. Тому далі пропонуємо вам ознайомитися з рішеннями колегії, які чітко окреслюють перелік випадків дискримінації

При повному або частковому копіюванні чи цитуванні будь-якої інформації з порталу "Радник у сфері публічних закупівель" ви зобов'язані вказувати джерело інформації (ст. 176 ККУ). Джерело:

https://radnuk.com.ua/praktyka_zakupivel/praktika-oskarzhennja/zakhody-iz-zakhystu-dovkillia-v-dokumentatsii-konkursnykh-torhiv/

Контактні дані: +38 (044) 451-85-71 | radnukdz@gmail.com

замовниками учасників серед вимог документації (Таблиця 1).

Все для закупівель на одному порталі

Таблиця 1.

Дискримінаційні вимоги замовників щодо застосування заходів із захисту довкілля

№ п/п	Дискримінаційна вимога документації замовника надати документи	Рішення АМКУ та його аналіз	Номер рішення АМКУ
1	Надати інформацію, що технології, які застосовують при виробництві товару, сприяють захисту довкілля	Замовник у документації конкурсних торгів на закупівлю «Соки фруктові та овочеві» встановив вимогу, що товар, який закупають, має відповідати екологічним нормам, що повинно бути документально підтверджено у складі пропозиції описом у вигляді листа в довільній формі щодо технологій, які застосовують при виробництві товару, які сприяють захисту довкілля. Формулюючи вимогу таким чином, замовник порушив чинне законодавство, зокрема принцип недискримінаційності. Оскільки така вимога обмежує коло потенційних учасників процедури закупівлі, порушує права та законні інтереси тих суб'єктів господарювання, які не є виробниками предмета закупівлі, а надати інформацію, що технології, які застосовують при виробництві товару, сприяють захисту довкілля, можуть лише виробники предмета закупівлі	№ № 86-р/пк-ск від 24.01.2014
2	Надання копії технічних умов виробника	Замовник встановлював таку вимогу для підтвердження, серед іншого, застосування заходів із захисту довкілля, оскільки технічні умови виробника вугілля містять розділ «Вимоги безпеки та охорони довкілля». Така вимога обмежує коло потенційних учасників, оскільки копію технічних умов можуть надати лише виробники продукції або ті учасники, яким виробник надав право на їх використання	№ 853-р/пк-ск від 05.06.2015

3	<p>Гарантійний лист, що на запропонований товар під час його транспортування, виробництва тощо повинні бути застосовані заходи із захисту довкілля</p>	<p>Замовник у документації конкурсних торгів на закупівлю вугілля встановив, що на запропонований товар під час його транспортування, виробництва тощо повинні бути застосовані заходи із захисту довкілля, передбачені законодавством України, про що учасник має подати відповідний гарантійний лист у складі пропозиції конкурсних торгів. Таке формулювання спричинило подання скарги одним з учасників процедури закупівлі. На думку останнього, замовник мав на увазі надання звіту про оцінку впливу на навколишнє середовище, розробленого на спеціалізоване виробництво, що буде задіяне під час постачання вугілля замовникові, а не предмета закупівлі. Документи, що підтверджують можливість застосування заходів із захисту довкілля, стосуються спеціалізованого виробництва, яке буде задіяне під час постачання учасником процедури закупівлі вугілля замовникові, а не предмета закупівлі, як це передбачено пунктом 3 частини другої статті 22 Закону України «Про здійснення держаних закупівель». У той же час для замовника було достатньо надання гарантійного листа від учасника в довільній формі, в якому буде задекларовано, що на запропонований товар під час його транспортування, виробництва тощо повинні застосовуватися заходи із захисту довкілля, передбачені законодавством України. У зв'язку з тим, що вугілля, яке є предметом закупівлі, не може бути відокремлене від процесу його виробництва, заходи із захисту довкілля під час виробництва вугілля одночасно поширюються і на саме вугілля як кінцевий результат виробництва</p>	<p>№ 321-р/пк-ск від 16.03.2015</p>
---	--	--	-------------------------------------

4	Учасники процедури закупівлі повинні передбачити необхідність застосування заходів із захисту довкілля та надати, зокрема, документи, що підтверджують можливість застосування цих заходів, що оформлені згідно з ДБН А.2.2.1-2003 р. «Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд»	Замовник у документації конкурсних торгів на закупівлю вугілля кам'яного вказав, що учасники процедури закупівлі повинні передбачити необхідність застосування заходів із захисту довкілля та надати, зокрема, документи, що підтверджують можливість застосування цих заходів, що оформлені згідно з ДБН А.2.2.1-2003 р. «Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд». Таке формулювання є неправильним. Оскільки документи, що підтверджують можливість застосування заходів із захисту довкілля, оформлені згідно з ДБН А.2.2.1-2003 р., стосуються спеціалізованого складу, який буде задіяний під час постачання учасником процедури закупівлі вугілля замовникові, а не предмета закупівлі.	№ 800-р/пк-ск від 10.08.2012
---	---	--	------------------------------

Отже, до встановлення вимоги в документації конкурсних торгів необхідно підходити уважно, щоб уникнути порушення чинного законодавства у сфері державних закупівель. Під час визначення конкретних заходів із захисту довкілля слід зважати на законодавство у сфері охорони навколишнього природного середовища та галузеве законодавство, яке стосується предмета закупівлі, що також містить вимоги щодо захисту довкілля (наприклад, Водний, Лісовий, Земельний кодекси, Кодекс про надра, закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про відходи», «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про санітарно-епідеміологічне благополуччя населення», «Про транспорт», «Про автомобільний транспорт», «Про регулювання містобудівної діяльності» та ін.). А також зважати на вимоги міжнародних, європейських, регіональних та національних стандартів, які включають заходи із захисту довкілля тощо, у т. ч. можуть бути застосовані екологічні стандарти, які встановлюють критерії для програм екологічного маркування згідно з ДСТУ ISO 14024:2002 «Екологічні маркування та декларації. Екологічне маркування типу I. Принципи та методи (ISO 14024:1999, IDT)», оскільки такі критерії базуються на комплексному розгляданні життєвого циклу продукції, починаючи від видобування ресурсів, виготовлення, розподілення, використання та завершуючи остаточним видаленням.

Сталі державні закупівлі

Визначення екологічних вимог у документації конкурсних торгів набуває все більшого значення. Оскільки імплементація актів права ЄС, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС (далі — Угода), до української нормативно-правової бази є незворотнім та

При повному або частковому копіюванні чи цитуванні будь-якої інформації з порталу "Радник у сфері публічних закупівель" ви зобов'язані вказувати джерело інформації (ст. 176 ККУ). Джерело:

https://radnuk.com.ua/praktyka_zakupivel/praktika-oskarzhennja/zahody-iz-zakhystu-dovkillia-v-dokumentatsii-konkursnykh-torhiv/

Контактні дані: +38 (044) 451-85-71 | radnukdz@gmail.com

невідкладним процесом, пов'язаним з євроінтеграційним курсом та виконанням міжнародних зобов'язань нашої держави. Цей процес передбачає і зміну деяких підходів у системі державних закупівель.

Зокрема, на виконання Угоди в Україні мають бути імплементовані вимоги Директиви 24/2014/ЄС Європейського парламенту і Ради ЄС від 26 лютого 2014 року про державні закупівлі та щодо скасування Директиви 2004/18/ЄС, а також Директива 2014/25/ЄС Європейського парламенту та Ради ЄС від 26 лютого 2014 року щодо здійснення закупівель організаціями, які працюють у водогосподарському, енергетичному, транспортному секторах та секторі поштових послуг, яка скасовує Директиву 2004/17/ЄС. А особливе значення в даних директивах полягає в інтеграції екологічних, соціальних і трудових вимог у процедуру державних закупівель, що означає перехід на застосування підходу сталих державних закупівель.

Сталі державні закупівлі відрізняються від традиційного в Україні підходу щодо державних закупівель тим, що передбачають зваження на економічні, екологічні та соціальні фактори на різних етапах закупівель (при плануванні, формуванні технічних специфікацій, виконанні договору тощо) з метою досягнення вищих стандартів у сфері захисту довкілля та соціальних стандартів. Підхід сталих державних закупівель ґрунтується на оцінці вартості продукції чи послуг з огляду на їхній життєвий цикл, тобто надає можливість оцінити експлуатаційні витрати та витрати, пов'язані з утилізацією, а також впливи на стан здоров'я людини і їхні наслідки. Такий підхід є найбільш економічно обґрунтованим і дає змогу ефективно витратити бюджетні кошти.

До основних принципів сталих державних закупівель можна віднести такі:

оцінювання повної вартості життєвого циклу предмета закупівлі (зокрема гарантійний строк служби, експлуатаційні витрати), що забезпечує ефективність закупівлі;

екологічна спрямованість при визначенні предмета закупівлі (наприклад енергозберігаюча будівля, екологічні будівельні матеріали, органічні харчі тощо), що забезпечує запровадження заходів із захисту довкілля, зменшуючи негативні впливи на стан довкілля та здоров'я людини, а також ризики від цих впливів;

застосування міжнародних та національних стандартів для визначення критеріїв кваліфікаційних вимог та/чи технічних специфікацій предмета закупівлі, що забезпечує ґрунтовність та прозорість застосування якісних, екологічних та соціальних вимог і запобігає проявам корупції.

Посилення потенціалу упровадження сталих державних закупівель в Україні здійснюється завдяки реалізації з березня 2014 року компонента «Сприяння зміни суспільного споживання за рахунок практики сталих державних закупівель (СДЗ)» регіональної програми «Екологізація економік в країнах Східного партнерства ЄС» (EaP GREEN).